

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 24. jula 2023. godine
Br. ref.: RK 2238/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI139/22

Podnosilac

Hajredin Canolli

**Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo Rev. br. 510/2021,
od 10. maja 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija, i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Hajredin Canolli, sa prebivalištem u selu Komorane, opština Glogovac (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), kojeg zastupa Ibrahim Dobruna, advokat iz Glogovca.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud) Rev.br.510/2021, od 10. maja 2022. godine, a u vezi sa presudom Apelacionog suda [AC.br.4282/2017] od 9. marta 2021. godine i Osnovnog suda u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud) [C.br.229/2007] od 6. juna 2017. godine.
3. Podnosilac zahteva je osporenu presudu primio 16. maja 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude Vrhovnog suda, kojom podnosilac zahteva navodi da su mu povređena njegova prava zagarantovana članovima: 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Zaštita imovine], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), i članom 6.1 i članom 1 Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP), članom 14.1 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: MPGPP) i članom 17. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP).
5. Podnosilac predstavke, između ostalog, traži se odreži javna rasprava, kako bi se razjasnile činjenice i dokazi u predmetu.

Pravni osnov

6. Zahtev se zasniva na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćenje strane], Ustava, članovima 22. (Procesuiranje zahteva) i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred sudom

7. Dana 15. septembra 2022. godine, podnosilac zahteva je predao zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
8. Dana 22. septembra 2022. godine, Sud je upisao zahtev i obavestio je podnosioca zahteva, od kojeg je tražio dopunu formulara zahteva relevantnom dokumentacijom. Istog datuma kopija zahteva poslata je Vrhovnom sudu.
9. Dana 22. septembra 2022. godine, Sud je od Osnovnog suda u Prištini tražio predaju povratnice kao dokaz o prijemu osporene presude Vrhovnog suda od strane podnosioca zahteva.
10. Dana 26. septembra 2022. godine, predsednica suda je odlukom GJR.KI139/22 imenovala sudiju Nexhmija Rexhepija za sudiju izvestioca i odlukom KSH.KI139/22 imenovala je članove Veća za razmatranje u sastavu od sudija: Bajram Ljatifi (predsedavajući), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
11. Dana 4. oktobra 2022. godine, Osnovni sud u Prištini je obavestio Sud da je podnosilac zahteva osporenu presudu primio 16. maja 2022. godine.

12. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsjednicom Republike Kosovo, čime je započeo njegov mandat u Sudu.
13. Dana 25. maja 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

Istorijat

14. Zahtev se odnosi na imovinski spor između podnosioca zahteva i opštine Priština u vezi sa nepokretnošću br. 4372/8, koja se nalazi u katastarskoj zoni Priština, površine 426 metara kvadratnih, za koju podnosilac zahteva navodi da je njegov otac, S. Canolli, kupio od vlasnika T. Krasniqija, na osnovu usmenog sporazuma u to vreme. Nepokretnost o kojoj je reč bila je deo nepokretnosti bivšeg vlasnika T. Krasniqija i ekspropisana (otuđena) je 70-ih godina od strane opštine Priština.

Procedura eksproprijacije

15. Dana 7. oktobra 1977. godine, opština Priština je donela rešenje 07-br.676-65177 o eksproprijaciji gore navedene nepokretnosti.
16. Dana 23. maja 1978. godine, Uprava za građevinsko zemljište opštine Priština je dala ponudu T. Krasniqiju za eksproprijaciju nepokretnosti prema posedovnom listu br. 7248, katastarska parcela br. 4372/1, površine 1.11.26 hektara, u naselju Arbëria II, u iznosu od 215.517,68 dinara. U napomeni ove ponude je istaknuto da celokupna nepokretnost obuhvata površinu od 1.18,98 hektara, gde je na ime placa br. 142 odbijena površina od 0.03,46 hektara, a za plac br. 27 je odbijena površina od 0.04,26 hektara, dok je za plaćanje bila samo površina data u ponudi. Odluka u vezi sa eksproprijacijom nepokretnosti postala je pravosnažna.
17. Dana 7. novembra 1979. godine, izvršni organ opštinske uprave Priština je rešenjem 464-65-49/3 tražio da korisnik nepokretnosti S. Canolli oslobodi nepokretnost o kojoj je reč.
18. Dana 15. novembra 1979. godine, otac podnosioca zahteva S. Canolli je podneo žalbu protiv gore navedenog rešenja izvršnog organa. Međutim, pošto je odluka postala pravosnažna, žalba nije sprečavala izvršenje rešenja o kojem je reč.
19. Dana 22. juna 1983. godine, opština Priština je preko sekretara za finansije, tražila pomoć policije kako bi sprovela rešenja izvršnog organa opštine Priština radi oslobađanja nepokretnosti.

Iniciranje tužbe pred sudom

20. Dana 14. februara 2007. godine, podnosilac zahteva je inicirao tužbu pred Osnovnim sudom protiv Xh. (T) Krasniqija, prvotuzenog i opštine Priština, drugotuzene, sa zahtevom za utvrđivanje prava svojine nad gore navedenom nepokretnošću i upisu iste na njegovo ime, uz navod da je nepokretnost o kojoj je reč kupljena od T. Krasniqija (oca Xh. Krasniqija) 1970. godine na osnovu usmenog sporazuma.
21. Dana 17. novembra 2016. godine, Osnovni sud je nakon izlaska na teren, uz pomoć geodetskog veštaka, utvrdio da je spor imao veze sa parcelom br. 4372/8 u ulici Azem Jashanica, gde je utvrđeno da su započeti radovi za postavljanje ploče na temelju

jednog stambenog objekta, ali da su radove zaustavili organi opštine Priština. Sud je utvrdio da je otac podnosioca zahteva S. Canolli bio u činjeničnom posedu cele parcele br. 4372/8, površine 426 metara kvadratnih, koja je u katastarskim knjigama evidentirana kao imovina u vlasništvu opštine Priština.

22. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je na pripremnoj sednici, koju je održao Osnovni sud, povukao tužbu protiv prvotuzenog Xh. (T) Krasniqija, i precizirao je tužbu na osnovu novih nalaza geodetskog veštaka, tražeći da se umesto na parceli br. 4372/1, prizna pravo svojine na parceli br. 4372/8, površine 426 metara kvadratnih, na osnovu usmenog sporazuma o kupoprodaji i održaja.
23. Dana 6. juna 2017. godine, Osnovni sud je doneo presudu [C.br.510/2007] kojom je odbio kao neosnovanu tužbu podnosioca zahteva koju je podneo protiv opštine Priština, uz obrazloženje da su tužilac ili njegov naslednik propustili rok za traženje poništenja odluke o eksproprijaciji, i da u konkretnom slučaju nije ispunjen zakonski kriterijum priznanja prava svojine putem održaja.
24. Podnosilac zahteva se u zakonskom roku žalio, na gore navedenu presudu Osnovnog suda, Apelacionom sudu zbog pogrešnog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog i proceduralnog zakona, tražeći prihvatanje žalbe i priznanje prava svojine nad spornom nepokretnošću.
25. Dana 29. marta 2021. godine, Apelacioni sud je presudom Ac.br. 4283/17 odbio žalbu podnosioca zahteva kao neosnovanu i potvrdio je presudu Osnovnog suda. U obrazloženju, ovaj poslednji je obrazložio da prihvata pravnu ocenu i zaključak prvostepenog suda, kao pravilan i zakonit, jer žalbom pobijana presuda nije obuhvaćena bitnim povredama odredbi parničnog postupka iz člana 182., stava 2., tačaka (b), (g), (o), (k) i (m) ZPP-a, niti pogrešnim sprovođenjem materijalnog prava, o kojima se ovaj sud stara po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPP-a.
26. Podnosilac zahteva je u zakonskom roku podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu, protiv presude Apelacionog suda, zbog pogrešne primene materijalnog i proceduralnog zakona, pozivajući se na povredu imovinskog prava u smislu člana 46. Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
27. Dana 10. maja 2022. godine. Vrhovni sud je odbio kao neosnovan zahtev za reviziju i potvrdio je u potpunosti presude nižih instanci. U svojoj presudi, Vrhovni sud je istakao: „*Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju stvari, ocenjuje da presude sudova nižih instanci nisu obuhvaćene pogrešnim sprovođenjem materijalnog prava, niti bitnim povredama odredbi parničnog postupka, o kojima se ovaj sud stara po službenoj dužnosti. Izreka presude je jasna, u potpunom je skladu sa obrazloženjem, a u obrazloženju su data potpuni i dovoljni razlozi o svim relevantnim važećim činjenicama za pravično suđenje u ovoj pravnoj stvari, zato smatra da navodi revizije u vezi sa gore navedenim povredama ne mogu staviti pod znak pitanja presude sudova nižih instanci*“.

Navodi podnosioca zahteva

28. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi povredili njegova prava zagarantovana članovima: 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Zaštita imovine], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), i članom 6.1 i članom 1 Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP), članom 14.1 Međunarodnog

pakta o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: MPGPP) i članom 17. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP).

i. Navodi o povredi prava na „pravično suđenje“

29. Podnosilac zahteva navodi da je obrazloženje koje su dali Osnovni sud, Apelacioni sud i Vrhovni sud u suprotnosti sa činjenicama utvrđenim i primenjivim materijalnim zakonom. Prema njegovim rečima, prvostepeni sud je trebalo da postupi u skladu sa odredbama člana 60. Zakona o eksproprijaciji, radi rešavanja njegove stvari. Dalje, podnosilac zahteva ističe da: „...saslušanjem tuženog Xh.T. Krasniqija, ... u svojstvu svedoka je dokazao da je tužilac vlasnik ove nepokretnosti, što je validan dokaz i isti nije rešen ni od strane ugovornih strana niti od strane nadležnog organa- suda, i kao takav proizvodi pravne efekte u legitimnom potkrepljivanju zahteva tužioca. Ova izjava je potkrepljena i veštačenjem geodetskog veštaka koje je sastavljeno po angažovanju suda od strane geometra Q.H., pod oznakom C.br. 229/07, od 20.02.2017. godine. Gore navedenu konstataciju dokazuje i sam sud kada analizira pročitani dokaz, kao što su posedovni list i rešenje e eksproprijaciji, da je tu evidentirano ime Canolli Salih, površina 0.15.00 ha (delo plac br. 27 S-4.26 ha)“.
30. Podnosilac zahteva u tom smeru ističe da prvostepeni sud nije objasnio i obrazložio odlučujuće činjenice koje su povezane sa kupljenom površinom od 15 (petnaest) ari, od kojih 3.92 poseduje i koristi on, 4.24 poseduje i koristi N. Canolli, a 2.00 ostala su eksproprišana za izgradnju puta. U ovom slučaju, podnosilac zahteva ističe da je površina od 10,16 ari pravno i činjenično jasna, ali površini od 15 ari, kada se oduzme 10.16 ari, ostaje površina od 4,84 ari koja je prema njegovim rečima upravo ta površina koju je konstatovalo veštačenje suda [NK. Br. 4372-8], za koju navodi da njemu pripada.
31. Po ovom osnovu, podnosilac zahteva navodi da: „... niti tužilac, niti njegov punomoćnik ne mogu da se slože sa zaključkom ili pravnim stavom prvostepenog suda jer i isti nije sproveden na zakonu i pobijano rešenje je obuhvaćeno bitnim povredama odredbi parničnog postupka iz člana 182.2, tačka n), član 182.1 u vezi sa članom 2, članom 160.4 i 160.5 ZPP-a, zbog čega i odbijajuće rešenje ne može biti održivo. (...). Drugačije donošenje zaključaka suda iz predstavljenih dokaza čini kontradiktornim obrazloženje sa izvedenim dokazima i materijalnim zakonom, koji su gore navedeni. Dakle, imamo posla sa nedostatkom tretiranja tužbenog zahteva u dimenziji dokazivanja činjenica koje navodi tužilac, preko svestranog i sveobuhvatnog izvođenja materijalnih i ličnih dokaza. Prvostepeni sud je, nerazmatrajući zakon u potpunosti, nerazmatrajući predmet pažljivo, neuzimajući u obzir očigledne predstavljene dokaze od strane tužioca i konačno očigledno čineći proceduralne povrede i pogrešno utvrđivanje činjeničnog stanja, odlučio u ovoj protivzakonitoj stvari“.
32. Podnosilac zahteva dalje navodi da: „Drugostepeni sud, prateći isti model ključnih grešaka, ne razmatrajući dokaze pažljivo i ne razmatrajući zakon u potpunosti, već samo odlučujući onako kako je odlučio prvostepeni sud, u suprotnosti sa pravom i ključnim proceduralnim i materijalnim povredama, onemogućuje tužiocu da ostvaruje pravo na pravično i nepristrasno suđenje“.
33. Štaviše, podnosilac zahteva navodi da: „Vrhovni sud, je u međuvremenu, odbio reviziju, presudom koja uopšte ne bi bila doneta da je prvi stepen ili onaj drugi, doneo meritornu odluku u vezi sa tužbom koju je podneo tužilac – sada podnosilac zahteva. Time, on je načinio povrede člana 31. Ustava Republike Kosovo, koji garantuje građanima nepristrasno i pravično suđenje. U ovom slučaju, tužiocu nije

omogućeno ostvarivanje ovog osnovnog prava držanja pravičnog i jednakog suđenja“.

34. Kao rezultat, podnosilac zahteva navodi da: „Presuda Vrhovnog suda Rev.br. 510/2021 od 10.05.2022. godine i Apelacionog suda Ac.br. 4283/17 od 09. marta 2021. godine, uključujući i oni prvostepenog suda C.br. 229/07 od 06.06.2017. godine, imaju nedostatke zbog kojih ne mogu da se ispituju, izreka presuda je kontradiktorna sama sa sobom i sa obrazloženjima rešenja. U njemu nisu dati razlozi o odlučujućim činjenicama, a oni koji su dati, isti su veoma nejasni i to malo razloga što je dato su u suprotnosti sa podnescima, činjenicama i dokazima u ovom pitanju. S toga, Sud je na ovaj način u proceduri, svojim postupcima, izvršio bitne povrede parničnog postupka, posebno povrede odredbi člana 182.2, tačka n) ZPP-a“.

ii. Navodi o povredi „prava na imovinu“

35. Podnosilac zahteva u vezi sa ovim navodom ističe da u smislu člana 46. Ustava, prvi osnov eksproprijacije je njena prilagođenost zakonu; drugi je neophodnost ili adekvatan način pomenutog oblika ograničavanja prava na imovinu; treći je postizanje javnih ciljeva ili podržavanje opšteg interesa; i da ograničenje prava na imovinu, dakle eksproprijacija bude dozvoljena samo pod uslovom da se pravično nadoknade lica čija se imovina konfiskuje. Sa gledišta podnosioca zahteva: „Ustav izričito propisuje da ta naknada mora biti direktna i adekvatna, što znači da ne može biti niža od tržišne cene. Shodno tome, tumačenjem stava 3., člana 46. Ustava Republike Kosovo, proizilazi da je zbog nesprovođenja Zakona o eksproprijaciji, tužilac ovde podnosilac zahteva je proizvoljno lišen imovine“.
36. U tom kontekstu podnosilac zahteva navodi da: „Konfuzija, netačnost i nedostatak obrazloženja i odgovora na postavljena pitanja, čine ovaj proces pred redovnim sudovima neosnovanom na proceduralnom i materijalnom zakonu, shodno tome i presuda je nastala zbog ovih nedostataka, što ovaj proces čini arbitrarnim i lišavanje tužioca – podnosioca zahteva od prava na imovinu, koja su zagarantovana gore navedenim odredbama Ustava Republike Kosovo (član 46.), Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima (član 17.) i članom 1. Protokola br. 1“.
37. Pored gore navedenih navoda, podnosilac zahteva navodi i povredu članova 22., 53. i 54. Ustava.
38. Na kraju, podnosilac zahteva od Suda traži da proglasi zahtev prihvatljivim, da konstatuje da presude Osnovnog, Apelacionog i Vrhovnog suda, povređuju njegova prava zagarantovana članovima 22., 46. i 53. Ustava, i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, kao i članom 14.1 MPGPP-a, kao i članom 17. UDLJP-a.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. Svakome se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

3. *Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloljetnika, ili zaštititi privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*

4. *Svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da ispituje prisutne svjedoke i da zahtijeva obavezno pojavljivanje svjedoka, vještaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.*

5. *Svako ko je optužen za krivično delo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.*

[...]

Član 46. [Zaštita imovine]

1. *Garantuje se pravo na imovinu.*

2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*

3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje.*

4. *O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne institucije Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.*

5. *Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.*

Član 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava]

Osnovna prava i slobode zagwarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava.

Član 54. [Sudska zaštita prava]

Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom ili zakonom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno.

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6. (Pravo na pravično suđenje)

1. *Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama, ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se mora izreći javno, ali se štampa i javnost mogu*

isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, neophodno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.
[...]

Protokol br. 1 EKLJP-a

Član 1. [Zaštita imovine]

Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (MPGPP)

Član 14.

Svi su jednaki pred sudovima i sudovima pravde. Svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravljan pravično i javno pred nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim sudom, ustanovljenim na osnovu zakona koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza. Može se narediti isključivanje javnosti za vreme trajanja cele rasprave ili jednog dela u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, ili ako to interes ličnog života stranaka zahteva, ili još ako to sud smatra apsolutno potrebnim iz razloga posebnih okolnosti slučaja kada bi javnost štetila interesima pravde, ipak, svaka presuda doneta u krivičnim ili građanskim stvarima bit će javna, osim ako interes maloletnika zahteva da se postupa drugačije ili ako se rasprava odnosi na bračne sporove ili na starateljstvo dece.

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima

Član 17.

- 1. Svako ima pravo da posjeduje imovinu, sam i u zajednici s drugima.*
- 2. Niko ne smije biti samovoljno lišen svoje imovine.*

Prihvatljivost zahteva

39. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni kriterijumi prihvatljivosti propisani Ustavom i dalje specifikovani Zakonom i Poslovníkom o radu.
40. U tom pravcu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

„ 1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnijele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“

[...]

41. Sud se takođe dalje poziva na kriterijume prihvatljivosti koji su dalje specifikovani Zakonom. U vezi sa tim, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47.
[Individualni zahtevi]

*„1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.
2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.“*

Član 48.
[Tačnost podneska]

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.“

Član 49.
[Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta...“

42. Što se tiče ispunjenosti ovih zahteva, Sud prvo ističe da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [Rev.br.510/2021] Vrhovnog suda od 10. maja 2022. godine, nakon što je iskoristio sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosilac zahteva je takođe pojasnio osnovna prava i slobode za koje navodi da su povređena, u smislu zahteva člana 48. Zakona i predao je zahtev u skladu sa rokovima propisanim članom 49. Zakona.
43. Međutim, pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio kriterijume prihvatljivosti propisane pravilom 39. [Kriterijum prihvatljivosti], odnosno potpravilom (2) pravila 39. Poslovnika o radu, koje propisuje:

„(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.“

44. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na neki konkretan navod koji zahtev može da sadrži. U tom smislu, bilo bi tačnije kada bi se o istima govorilo kao o „očigledno neosnovanim navodima“. Ovi poslednje pomenuti se na osnovu sudske prakse ESLJP-a mogu svrstati u četiri posebne grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi koje karakteriše „jasno iii očigledno odsustvo povrede“; (iii) „nepotkrepljeni iii neobrazloženi“ navodi; i na kraju (iv) „haotični ili nejasni navodi“, onda kada je ispunjen jedan od sledeća dva podkriterijuma: a) kada podnosilac zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta povreda Ustava i EKLJP sasvim očigledna (vidi slučaj ESLJP-a [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine; vidi takođe [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine); i b) kada podnosilac zahteva

propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč ili ako Sud sam ne odluči drugačije (vidi slučaj Suda [KI166/20](#), podnosilac *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 43), i na kraju, (iv) „konfuzni ili nejasni“ navodi (vidi slučajeve ESLJP-a [Kemmache protiv Francuske](#), br. 17621/91, kategorija (i); [Juta Mentzen protiv Litvanije](#), br. 71074/01, kategorija (ii); i [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, kategorija (iii)).

45. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da osporena presuda Vrhovnog suda, kao i presuda Osnovnog suda i Apelacionog suda, povređuju njegova prava zagarantovana članovima 22., 31., 46., 53. i 54. Ustava, i član 6.1 EKLJP-a, članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, članom 14.1 MPGPP-a i članom 17. UDLJP-a.
46. Sud primećuje da je srž navoda koje sadrži zahtev podnosioca zahteva povezan sa povredom prava na „pravično suđenje“, garantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP-a, i povredom prava na imovinu, garantovano članom 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
47. Zato će, u oceni ovih ključnih navoda, Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojom, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, je on obavezan da tumači osnovna ljudska prava i slobode zagarantovana Ustavom.

i. Ocena suda u vezi sa navodima o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP-a

48. Sud primećuje da se suština žalbe podnosioca zahteva odnosi na činjenicu da su redovni sudovi pogrešno utvrdili činjenice slučaja i pogrešno primenili materijalno i procesno pravo, kada su odlučivali o zahtevu za potvrđivanje prava svojine. Naime, celokupno obrazloženje o povredi prava na „pravično suđenje“ izgrađeno je u okviru navoda „četvrtog stepena“, stoga će Sud u nastavku elaborirati opšta načela koja su uspostavljena kroz praksu ESLJP-a i praksu Suda.

a) Opšta načela u vezi sa navodima „četvrtog stepena“

49. Sud ponavlja da prema Ustavu, nije njegova dužnost da deluje kao sud četvrtog stepena u vezi sa odlukama koje su doneli redovni sudovi. Uloga redovnih sudova je da tumače i sprovode dotična pravila proceduralnog i materijalnog prava (vidi slučaj ESLJP-a [Garcia Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine). Ustavni sud može samo razmatrati da li su dokazi podneti pravilno i da li su postupci, uopšteno, gledano u njihovoj celosti, vođeni tako da je podnosilac imao pravično suđenje (vidi slučaj ESLJP-a [Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 13071/87; i slučaj Suda [KI192/13](#), sa podnosiocem *Hatixhe Avdyli*, rešenje od 24. februara 2014. godine).
50. Prema jurisprudenciji Suda, nije njegova dužnost da se bavi činjeničnim greškama ili zakonitošću, za koje se navodi da su izvršene od strane redovnih sudova, osim ukoliko su oni povredili prava i slobode zaštićene Ustavom i EKLJP-om. Stoga, Sud ne treba da deluje kao „sud četvrtog stepena“, kada se razmatraju odluke donete od strane redovnih sudova. Pitanja koja imaju veze sa ocenom dokaza i njihovim odmeravanjem od strane domaćih sudova, nisu u nadležnosti Suda da ih razmatra (vidi slučaj ESLJP-a [Lupeni Greek Catholic Parish i ostali protiv Rumunije](#), rešenje od 29. novembra

2016. godine; i slučaj Suda [KI70/11](#), podnosilac *Faik Hima, Magbule Hima, Bestar Hima*, rešenje od 12. decembra 2011. godine).

51. Međutim, Sud ističe da jurisprudencija ESLJP-a i Suda takođe određuju okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kako je i gore navedeno, dok je redovnim sudovima primarna dužnost da rešavaju probleme u vezi sa tumačenjem primenjivog zakona, uloga Suda je da se uveri i da utvrdi da efekti tog tumačenja budu kompatibilni sa Ustavom i EKLJP-om (vidi u tom smeru slučaj ESLJP-a, [Miragall Escolano i ostali protiv Španije](#), presuda od 25. maja 2000. godine).
52. U principu, takav izuzetak ima veze sa slučajevima koji proizilaze da su očigledno proizvoljni, obuhvatajući one u kojima je jedan sud „*primenio zakon očigledno pogrešno*“, u specifičnom slučaju i koji može da rezultira „*proizvoljnim zaključcima*“, uključujući i one u kojima je sud primenio zakon „*očigledno pogrešno*“ u specifičnom slučaju koji može da rezultira „*proizvoljnim zaključcima*“ ili „*očigledno neobrazloženim*“ za dotičnog podnosioca.
53. Sud podseća da član 31. Ustava ne garantuje nikome povoljan rezultat u sudskom postupku, niti propisuje da Sud diskutuje o sprovođenju materijalnog prava od strane redovnih sudova u građanskom sporu, gde uglavnom jedna od strana pobeđuje, a druga gubi. Sud, na kraju, takođe ističe da nezadovoljstvo podnosioca zahteva rezultatom postupka od strane redovnih sudova ne može samo po sebi pokrenuti argumentovan navod o povredi osnovnih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom (vidi slučaj ESLJP-a, [Mezotur-Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske](#), presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21; slučaj Suda [KI96/21](#), podnosilac *Xhelal Zherka*, rešenje od 10. septembra 2021. godine).
54. Kao opšte pravilo, Sud ističe da ne može da stavi pod sumnju nalaze redovnih sudova koji imaju veze sa: (i) utvrđivanjem činjenica slučaja; (ii) tumačenjem i sprovođenjem zakona; (iii) prihvatljivošću i ocenom dokaza na suđenju; (iv) supstancijalnom pravdom rezultata građanskog spora; ili i (v) krivicom ili nevinošću optuženog u krivičnom postupku.
55. Međutim, sud ističe da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe određuju okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kao što je gore navedeno, dok je redovnim sudovima primarna dužnost da rešavaju probleme oko tumačenja primenjivog zakona, uloga Suda je da se uveri i utvrdi da efekti tog tumačenja budu u skladu sa Ustavom i EKLJP-om (vidi slučaj ESLJP-a, [Miragall Escolano i ostali protiv Španije](#), presuda od 25. maja 2000. godine; slučaj Suda [KI179/18](#), podnositeljka *Belqjyzar Latifi*, rešenje od 24. juna 2020. godine).
56. Ovaj stav je konstantno držao Sud, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, koji jasno ističe da nije uloga ovog Suda da razmatra zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i sprovođenjem materijalnog prava (vidi slučaj Suda [KI49/19](#), podnosilac *Limak Kosovo International Airport A.D.*, „*Adem Jashari*“, rešenje od 10. septembra 2019. godine).

b) Primena gore navedenih načela u okolnostima konkretnog slučaja

57. Što se tiče suštinskog navoda u vezi sa pravom na pravično suđenje, Sud primećuje da je glavni argument podnosioca zahteva da „*Presuda Vrhovnog suda Rev.br. 510/2021 od 10.05.2022. godine i Apelacionog suda Ac.br. 4283/17 od 09. marta 2021. godine, uključujući i oni prvostepenog suda C.br. 229/07 od 06.06.2017. godine, imaju nedostatke zbog kojih ne mogu da se ispituju, izreka presuda je kontradiktorna sama*

sa sobom i sa obrazloženjima rešenja. U njemu nisu dati razlozi o odlučujućim činjenicama, a oni koji su dati, isti su veoma nejasni i to malo razloga što je dato su u suprotnosti sa podnescima, činjenicama i dokazima u ovom pitanju. S toga, Sud je na ovaj način u proceduri, svojim postupcima, izvršio bitne povrede parničnog postupka, posebno povrede odredbi člana 182.2, tačka n) ZPP-a“.

58. U vezi sa ovim navodom i gledano na postupke u njihovoj celosti, u smislu regularnosti postupka, Sud se prvo poziva na presudu Osnovnog suda koja obrazlaže: „... predmetna nepokretnost je eksproprijirana, zato u konkretnom slučaju ne postoji savesna državina, kao je propisano odredbom člana 72. stava 2 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, u kojem se kaže da: „Državina je savesna ako držalac ne zna ili ne može znati da stvar koju drži nije njegova“.
59. Dalje, Osnovni sud u svojoj presudi ističe da: „Prema odredbi člana 21., stava 5. Zakona o eksproprijaciji SAPK-a, nakon što prođe 10 godina od dana kada je odluka o eksproprijaciji postala punosnažna, ne može se podneti zahtev o poništavanju te odluke, dakle, u konkretnom slučaju, odluka o eksproprijaciji je doneta 07.10.1977. godine, a lice koje je do tada bilo upisano kao vlasnik, nije podnelo žalbu. Tužilac nije pružao dokaze da se na rešenje o eksproprijaciji žalilo u objektivnom roku – dakle pre isteka 10 godina od donošenja odluke, do podnošenja tužbe sude 14.02.2007. godine, gde je u tom slučaju prošlo više od 30 godina od donošenja rešenja o eksproprijaciji. U konkretnom slučaju proizilazi da su tužilac ili njegov naslednik propustili rok za traženje poništenja odluke o eksproprijaciji, zato je sud odbio tužbeni zahtev tužioca kao neosnovan“.
60. Osnovni sud je došao do zaključka da je „... podnosilac izgubio pravo svojine u trenutku kada je njegova imovina, odnosno imovina njegovog predaka S. Canollija, prešla u društvenu svojinu, u skladu sa odredbom člana 44. Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa ZOSPO, gde je propisano da pravo svojine prestaje prelaskom stvari u društvenu svojinu. Ističući činjenicu da sud u potpunosti prihvata koncept da imovina treba da se štiti u skladu sa Protokolom 1 Evropske konvencije, budući da je zaštita imovine, prema ovoj konvenciji za sud ustavna obaveza, međutim u konkretnom slučaju ocena suda je da je tužbeni zahtev neosnovan, jer sud nijednim dokazom ne može da se pozove na zaštitu imovine subjekta, negirajući zakonito pravo drugog subjekta“.
61. Sud primećuje da se podnosilac zahteva žalio na gore navedenu presudu Apelacionom sudu, aludirajući na pogrešno utvrđivanje činjeničnog stanja, povrede materijalnog i procesnog prava. Ovaj poslednji je u svojoj presudi obrazložio: „Apelacioni sud prihvata pravnu ocenu i zaključak prvostepenog suda kao pravilan i zakonit, jer žalbom pobijana presuda nije obuhvaćena bitnim povredama odredbi parničnog postupka iz člana 182., stava 2., tačkama (b), (g), (o), (k) i (m) ZPP-a, niti pogrešnim sprovođenjem materijalnog prava, o kojima se ovaj sud stara po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPP-a“.
62. U vezi sa navodom o proceduralnim povredama, Apelacioni sud je: „...ocenio kao neosnovan žalbeni navod punomoćnika tužioca o povredama proceduralnih odredbi iz člana 182., stava 2., tačke (n) uz ocenu da je izreka presude jasna, da nije u suprotnosti sa obrazloženjem, kao i da su predstavljeni jasni razlozi o odlučujućim činjenicama koji su povezani sa zahtevom strane o utvrđivanju prava svojine nad spornom nepokretnošću. Sud je, postupajući prema zahtevu stranke koja tuži, utvrdio činjenice koje imaju veze sa utvrđivanjem prava svojine nad spornom parcelom koja je na osnovu eksproprijacije prešla kod tužene u redovnom postupku“.

63. U vezi sa navodom o pogrešnom utvrđivanju činjenica, Apelacioni sud je smatrao da: „Vidi se da se žalbeni navodi koji imaju veze sa pogrešnim i nepotpunim utvrđivanjem činjeničnog stanja, pozivaju na pitanje nadoknade za eksproprisane nepokretnosti, odnosno neprimanje uplate na ime naknade, međutim, takav navod nema uticaja, uzimajući za osnov zahtev tužene stranke koji ima veze sa utvrđivanjem vlasničkog prava, a ne sa nadoknadom za eksproprisanu nepokretnost. U takvim okolnostima, prvostepeni sud je utvrdio činjenice koje imaju veze sa zahtevom stranke o utvrđivanju svojine i po tom osnovu je primenio pravično materijalne odredbe koje regulišu pitanje sticanja prava svojine na nepokretnost“. Sud je rešenjem o eksproprijaciji 07br.676-65177, od 07.10.1977. godine, postupkom izvršenja ove odluke, izjašnjavanjem prethodnika tužioca u zapisniku broj 07-646-65177, od 19.09.1977. godine, utvrdio činjenicu da je sporna nepokretnost eksproprisana prema pravosnažnoj odluci i da je prešla, odnosno da je upisana na ime tužene – evidentirana je kao društvena imovina. Sud je utvrdio da je prethodnik tužioca znao za proces eksproprijacije i ono što proizilazi iz gore navedenog zapisnika jeste da se on nije složio sa naknadom koja mu je ponuđena za eksproprijaciju, međutim u tom slučaju prvostepeni sud nema potrebe da utvrđuje da li je isti dobio naknadu, jer stranka koja tuži nije imala zahtev za naknadu, već za utvrđivanje prava svojine.
64. U vezi sa navodom podnosioca zahteva da je pravo svojine stečeno „održajem“, Apelacioni sud je obrazložio: „U takvim okolnostima, Apelacioni sud ocenjuje da tužilac nije mogao da stekne pravo svojine nad spornom nepokretnošću ni na osnovu održaja iz člana 28. ZOSPO-a, jer je nepokretnost prešla na ime tužene po zakonitom osnovu – eksproprijacije, tužilac ili njegovi prethodnici su znali za ovaj proces, u kojem se i nisu složili sa ponuđenom cenom, tako da je tužilac znao i trebalo je da zna da ta nepokretnost nije njegova, tako da ni pod kojom okolnošću nisu ispunjeni zakonski uslovi iz odredbi ovog člana o sticanju svojine na osnovu održaja“.
65. U nastavku navoda o neregularnosti procesa, Sud se takođe poziva na presudu Vrhovnog suda, koja u vezi sa navodima podnosioca zahteva obrazlaže: „U vezi sa navodom podnosioca zahteva da je pravo svojine stečeno „održajem“, ... Vrhovni sud Kosova smatra pravičnim i zakonitim pravni stav sudova nižih instanci, u vezi sa odbijanjem zahteva tužioca, jer su data ubedljivi i prihvatljivi razlozi od strane tog Suda. Tako, prema oceni Vrhovnog suda Kosova, iz izvedenih dokaza se ne može zaključiti da je tužilac vlasnik sporne nepokretnosti, koja je specifikovana u izreci presude prvostepenog suda, jer ni po kom pravnom osnovu nije dokazao svojinu nad spornom nepokretnošću, za koje je tražio da se utvrdi da je vlasnik, kako je propisano odredbom člana 20. Zakona o osnovama svojinskopravnih odnosa, prema kojem je propisano da se pravo svojine stiče prema samom zakonu, na osnovu pravne radnje (pravnog posla) i nasleđivanjem ili odlukom državnog organa o načinu i pod uslovima propisanim zakonom“.
66. U zaključku, Vrhovni sud je obrazložio da u građanskom sporu, kada se traži sudska zaštita imovine, koja je povezana sa utvrđivanjem svojine nad dotičnom imovinom, kao i predajom stvari/vraćanjem nepokretnosti u posed: „...tužilac, u skladu sa članom 37. gore pomenutog zakona, treba da dokaže da je vlasnik stvari, čime se podrazumeva i utvrđivanje činjenica, na kojima je zasnovano njegovo pravo, i to ne samo prema tužiocu, već i njegovim prethodnicima. Tužilac je dužan da dokaže postojanje pravnih činjenica na osnovu kojih se stiče ili na osnovu kojih se može steći traženo pravo svojine. Što, u konkretnom pravnom-građanskom slučaju, tužilac nije dokazao, niti pravni osnov, niti način sticanja (iustus titullus – modus aquirendi) sporne nepokretnosti koja je gore pomenuta. U gore navedenom kontekstu, tužilac nije dokazao da je stekao svojinu na osnovu održaja (Usucapio), odnosno, kako je navodio, da je savesnom državinom preko 20 godina stekao svojinu nad spornom

nepokretnošću. I kada smo ovdje, treba istaći da je savesna državina, ukoliko držalac ne zna ili ne može da zna da stvar koju drži nije njegova (član 72. ZOSPO-a). U konkretnom slučaju, relevantna činjenica je da tužilac, odnosno njegov prethodnik, su znali da je sporna nepokretnost eksproprijirana od strane drugotuzžene, 1977. godine, i o ovoj činjenici, između ostalog, govori i zapisnik br. 07-464-65/77-49 od 19.09.1977. godine, koji se nalazi u spisima predmeta, u kojem je sam prethodnik tužioca S. Canolli izjavio da se slaže sa eksproprijacijom sporne nepokretnosti, odnosno sa njenim prenošenjem na ime tužene i upisivanjem kao društvene svojine, a tražio je dotičnu naknadu, s toga, iz ovoga, u vezi sa navodom tužioca, se ne može govoriti o savesnoj državini, a time ni o sticaju svojine održajem, kako je predviđeno odredbom člana 28.4 gore pomenutog zakona, prema kojoj se, pored držanja stvari i trajanja državine od 20 godina, zahteva da državina bude savesna, što, kako je gore istaknuto, ovdje nije slučaj“.

67. Iz gore navedenog, Sud ocenjuje da su redovni sudovi detaljno obrazložili navode podnosioca zahteva, zasnivajući se na izvedenim dokazima, kako je detaljno ilustrovano u presudi prvostepenog suda. Štaviše, Sud ocenjuje da je podnosilac zahteva imao mogućnost da u različitim vazama postupka podnese navode i dokaze koje je smatrao bitnim za njegov slučaj, i da mu je data mogućnosti da efikasno ospori navode i dokaze koje je podnela suprotna strana. U ovom sporu, redovni sudovi su pažljivo saslušali i razmotrili njegove navode pokrenute tužbom, žalbom i zahtevom za reviziju, što se tiče odlučujućih činjenica, kao i primenjenog pravnog osnova.
68. Sud ponovo ističe da se on sam ne upušta u ocenu dokaza, kao što su ugovori, veštačenja i ostalo, niti u određivanje njihove bitnosti tokom sudskog postupka. Iz gore navedenih citata redovnih sudova, uključujući i Vrhovni sud, Sud ocenjuje da njihove odluke sadrže dovoljno obrazloženja u vezi sa ocenom činjenica i dokaza, koje su dovele do određenog donošenja odluka.
69. Sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja, podnosilac zahteva nije uspeo da potkrepi dovoljno njegov zahtev o povredi prava na pravično suđenje, jer na osnovu određenih načela u konkretnom slučaju nije ispunjen kriterijum isključivanja, kada je tumačenje primenjivog zakona od strane redovnih sudova moglo biti „očigledno pogrešno“, rezultirajući tako „proizvoljnim zaključcima“ ili „jasno neobrazloženim“ za podnosioca zahteva, ili da su postupci redovnih sudova, u njihovoj celosti, mogli biti nepravični ili proizvoljni (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj ESLJP-a [García Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stavovi 29 i 30; takođe vidi slučajeve Suda [KI22/19](#), podnosilac *Sabit Ilazi*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. juna 2019. godine stav 42; [KI64/20](#), podnosilac *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. avgusta 2020. godine, stav 41; i [KI22/19](#), citiran iznad, stav 43).
70. Stoga, iz gore navedene razrade, Sud smatra da navodi o povredi člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u vezi sa pogrešnim utvrđivanjem činjenica i dokaza i pogrešnim tumačenjem zakona, pripadaju prvoj (i) kategoriji navoda koji su kategorizovani kao navodi „četvrtog stepena“, stoga, kao takvi, isti su po ustavnim osnovama očigledno neosnovani.

ii. Ocena Suda u vezi sa povredom „prava na imovinu“

a) Opšta načela

71. Sud podseća da je zaštita imovine zagarantovana članom 46. Ustava i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a. Što se tiče prava zagarantovanih i zaštićenih članom 46. Ustava, Sud prvo ističe da stav 1. člana 46. Ustava garantuje pravo na imovinu; stav 2.

- člana 46. Ustava propisuje način korišćenja imovine, jasno specifikujući da se njeno korišćenje reguliše zakonom i u skladu sa javnim interesom i stav 3. člana 46. Ustava garantuje da niko ne može proizvoljno biti lišen imovine, takođe propisujući uslove u kojima se imovina može ekspropriirati (vidi, slično, slučajeve Suda [KI50/16](#), podnosilac: *Veli Berisha i ostali*, rešenje od 10. marta 2017. godine, stav 31; i [KI82/20](#), podnosilac *Jakup Mehmeti*, rešenje od 25. maja 2021. godine, stav 72). Što se tiče prava zagaranovanih i zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, Sud ističe da se ovaj član sastoji od tri različita, ali međusobno povezana pravila: prvo pravilo izražava načelo mirnog uživanja imovine; drugo pravilo tretira lišavanje od imovine i podleže to pravo određenim uslovima; i treće pravilo priznaje pravo državama da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom, sprovodeći takve zakone koje one ocene kao neophodne za postizanje cilja (vidi, *mutatis mutandis*, slučajeve ESLJP-a: [Sporrong i Lonrot protiv Švedske](#), br. 7151/75; 7152/75, presuda od 23. septembra 1982. godine, stav 61; [James, Wells i Lee protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 25119/09, 57715/09 i 57877/09, presuda od 18. septembra 2012. godine; [Sargsyan protiv Azerbejdžana](#), br. 40167/06, presuda od 16. juna 2015. godine; i [Belane Nagy protiv Mađarske](#), br. 53080/13, presuda od 13. decembra 2016. godine).
72. Sud podseća da tri pravila međutim nisu „različita“ u smislu nepovezanosti. Drugo i treće pravilo imaju veze sa posebnim slučajevima interakcije sa pravom na mirno uživanje imovine i zato ih treba tumačiti u kontekstu opšteg načela propisanog prvim pravilom (vidi, *mutatis mutandis*, ESLJP-a, slučaj [James i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 8793/79, presuda od 21. februara 1986. godine, stav 37).
73. Što se tiče prvog pravila, ESLJP je konstantno konstatovao da je koncept „imovine“, koji je deo prvog dela člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a autonomni koncept koji obuhvata „postojeće imovine“ kao i navodne imovine, u vezi sa kojima, podnosilac zahteva može argumentovati da ima „legitimna očekivanja“. „Imovine“ prema ovom konceptu uključuju prava „*in rem*“ i „*in personam*“, kao što je nepokretna i pokretna imovina i drugi svojinski interesi.
74. Autonomni koncept „imovine“ u smislu člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a je nezavistan od proste formalne klasifikacije u domaćem zakonu i nije ograničen na svojinu fizičkih dobara; nekoliko ostalih prava i interesa koja sadrže „imovinu“ mogu se takođe smatrati „imovinskim pravima“ i time i „imovinom“ u svrhe ove odredbe. Pitanje koje treba razmatrati u svakom slučaju ponaosob je da li su okolnosti slučaja, uzete kao celina, date podnosiocu zahteva kao pravo sa ključnim interesom zaštićenim članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a (vidi [Depalle protiv Francuske](#), [VK], br. 34044/02, presuda od 29. marta 2010. godine, stav 62; [Anheuser-Busch Inc. protiv Portugalije](#), [VK], br. 73049/01, presuda od 11. januara 2007. godine, stav 63; [Öneryıldız protiv Turske](#), [VK], br. 48939/99, presuda od 30. novembra 2004. godine, stav 124; [Broniowski protiv Poljske](#) [VK], br. 31443/96, presuda od 28. septembra 2005. godine, stav 129; [Beyeler protiv Italije](#), [VK], br. 33202/96, presuda od 5. januara 2000. godine, stav 100; [Iatridis protiv Grčke](#), [VK], br. 31107/96, presuda od 19. oktobra 2000. godine, stav 54; [Centro Europa 7 SRL i di Stefano protiv Italije](#), [VK], br. 38433/09, presuda od z. Juna 2012. godine, stav 171; [Fabris protiv francuske](#), [VK], br. 16574/08, presuda od 7. februara 2013. godine, stavovi 49 i 51; [Parrillo protiv Italije](#), [VK], br. 464770/11, presuda od 27. avgusta 2015. godine, stav 211; [Béláné Nagy protiv Mađarske](#), [VK], br. 53080/13, presuda od 13. decembra 2016. godine, stav 76).
75. Koncept „imovine“ i „legitimnih očekivanja“ imaju centralno mesto u tumačenju imovinskih prava zagaranovanih EKLJP-om i koja su dalje razvijena sudskom praksom ESLJP-a. S druge strane, „legitimna očekivanja“ mogu rezultirati imovinom“. Iako se član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a sprovodi samo za postojeću imovinu jedne osobe i ne stvara pravo sticanja imovine, u određenim okolnostima, „legitimno

očekivanje“ o sticanju imovine može takođe uživati zaštitu člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a (vidi presudu ESLJP-a od 13. decembra 2016. godine *Bélané Nagy protiv Mađarske*, gore citirana, stavovi 73 i 75, i *Broniowski protiv Poljske*, gore citirana, stav 129).

76. Da bi „očekivanje“ bilo „legitimno“ ono mora biti konkretne prirode od proste nade i da bude zasnovano na zakonskoj odredbi ili pravnom aktu, kao što je sudska odluka koja predstavlja interes imovine o kojoj je reč (vidi *Kopecký protiv Slovačke*, br. 44912/98, presuda od 28. septembra 2004. godine, stavovi 49-50; *Centro Europa 7 SRL i di Stefano protiv Italije*, gore citirana, stav 173; *Saghinadze i ostali protiv Gruzije*, stav 103; *Ceni protiv Italije*, stav 39; i *Bélané Nagy protiv Mađarske*, gore citirana, stav 75). U suprotnom, ne može se reći da se „legitimno očekivanje“ rađa kada postoji nesporazum koji se tiče tumačenja i tačnog sprovođenja domaćeg zakona i kada se zahtevi podnosioca zatim odbiju od strane nacionalnih sudova (vidi *Anheuser-Busch Inc. protiv Portugalije*, gore citiran, stav 65; *Centro Europa 7 SRL i di Stefano protiv Italije*, gore citiran, stav 173; *Bélané Nagy protiv Mađarske*, gore citiran, stav 75; *Radomilja i ostali protiv Hrvatske*, [VK], br. 37685/10 i 22768/12, presuda od 20. marta 2018. godine, stav 149).

b) Primena gore navedenih načela u okolnostima konkretnog slučaja

77. Prvo, sud podseća da je on smatrao očigledno neosnovanim navode podnosioca zahteva o povredi prava „na pravično suđenje“ koji su povezani sa pogrešnim utvrđivanjem činjenica i pogrešnom primenom primenjivog zakona.
78. Pozivajući se na navode podnosioca zahteva o povredi prava na imovinu, Sud primećuje da ključni argument podnosioca zahteva ima veze sa tim da je do povrede člana 46.3 Ustava došlo „...zbog nesprovođenja Zakona o eksproprijaciji, tužilac, ovde podnosilac zahteva je proizvoljno lišen imovine“.
79. Međutim, Sud, na osnovu opštih načela u vezi sa pravima na svojinu/imovinu u smislu člana 46. Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, nakon što je analizirao okolnosti konkretnog slučaja, ocenjuje da gore navedena načela nisu primenjiva u slučaju podnosioca zahteva, iz razloga što su svi njegovi navodi u vezi sa utvrđivanjem i priznavanjem prava svojine nad spornom nepokretnošću, odbijeni kao neosnovani od strane svih sudskih instanci iz razloga koji su iznad razrađeni.
80. U tom kontekstu, Sud ocenjuje da se u okolnostima konkretnog slučaja ne radi o imovinskom pravu koje je stečeno sudskom pravosnažnom odlukom niti sa argumentovanom pravom sticanja prava svojine zakonom. Štaviše, svi zahtevi podnosioca zahteva za priznanje prava svojine bili su neuspešni (vidi, slično, ESLJP slučaj *Kopecký protiv Slovačke*, citiran iznad, stav 52). U ovoj okolnosti, podnosilac zahteva nije mogao da navodi povrede njegovih svojinskih prava, dok redovni sudovi nisu usvojili tužbeni zahtev o utvrđivanju i priznanju prava svojine nad spornom nepokretnošću (vidi, slično, slučaj Suda *KI82/20*, citiran iznad, stav 82).
81. U tom smislu, Sud podseća da on sam ne može postati činjenični sud i da utvrđuje pravo svojine ili da vraća u činjeničnu pravnu državinu određenu imovinu, jer takva nadležnost, po pravilu, pripada redovnim sudovima. Štaviše, Sud, se s izuzetkom može umešati samo onda kada je podnosiocima zahteva „priznato“ pravo svojine nad određenom imovinom „konačnom sudskom odlukom“ ili „zakonom“, i kada stečeno pravo nije našlo sprovođenje u praksi ili kada je mirno uživanje svojine (imovine) ometano i onemogućeno od strane pojedinaca ili dotičnih organa protivzakonito (vidi slučaj Suda *KI82/20*, citiran iznad, stav 83).

82. S obzirom na to, Sud konstatuje da je navod podnosioca zahteva u vezi sa povredom „prava svojine“ očigledno neosnovan i kao takav kvalifikovan je u drugu kategoriju (ii) navodi koje karakteriše „jasno ili očigledno odsustvo povrede“.

iii. Ocena Suda u vezi sa ostalim navodima

83. U oceni ostalih navoda, Sud primećuje da je navod podnosioca zahteva o povredi člana 17. UDLJP-a već iskorišćen jer je isti tretiran u okviru navoda o članu 31. Ustava, a u vezi sa članom 6.1 EKLJP-a. A što se tiče navoda o povredi prava zagaranтовanih članovima 22., 53. i 54. Ustava, Sud primećuje da podnosilac zahteva, osim činjenice da se pozvao na ove članove, ne ukazuje i uopšte ne razrađuje kako i zašto je došlo do njihove povrede od strane javnog organa ili redovnih sudova.
84. Sud ponavlja da je on konstantno isticao da samo pozivanje ili pominjanje članova Ustava i EKLJP-a nije dovoljno da se izgradi argumentovan navod o ustavnim povredama. Kada navodi povrede zagaranтовane Ustavom i EKLJP-om, podnosilac zahteva treba obezbedi obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, u tom kontekstu, slučajeve Suda KI175/20, podnosilac: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 81; KI166/20 citiran iznad, stav 52; KI04/21, podnositeljka *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. maja 2021. godine, stavovi 38-39).
85. Prema tome, Sud konstatuje da navodi podnosioca zahteva o povredi gore navedenih članova, po ustavnom osnovu, treba proglasiti očigledno neosnovanim.

Zahtev za održavanje rasprave

86. Sud takođe podseća da je podnosilac zahteva tražio da se održi javna rasprava, tvrdeći da „Ovakva rasprava bi imala poseban značaj jer bi strankama pružila mogućnost da dalje objasne slučaj koji se tretira, kao i da odgovori na moguća pitanja koja bi uticala na donošenje ispravne odluke.“ Sud podseća da pravilo 42. [Pravo na raspravu i odustajanje] stav (2) Poslovnika propisuje da „Sud može zakazati raspravu ukoliko veruje da je ista neophodna radi razjašnjavanja dokaza ili zakona“.
87. Sud primećuje da je gore navedeno pravilo Poslovnika diskrecionog karaktera. Kao takvo, ovo pravilo samo predviđa mogućnost da Sud naloži održavanje rasprave u slučajevima u kojima veruje da je neophodno razjasniti pitanja dokaza ili zakona. Prema tome, Sud nije obavezan da naloži održavanje rasprave ako smatra da su postojeći podaci u spisu predmeta dovoljni, van svake sumnje, da donese meritornu odluku u predmetu koji se razmatra (vidi slučaj Ustavnog suda KI34/17, podnositeljka *Valdete Daka*, presuda od 1. juna 2017. godine, stavovi 108-110 i slučaj KI175/20 podnositeljka *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje od 26. marta 2021. godine, stavovi 85-86 - u kojima je navedeno da „Sud smatra da su dokumenti koji se nalaze u zahtevu dovoljni da odluči o ovom slučaju ...“).
88. Sud je upravo utvrdio da su svi navodi podnosioca zahteva o povredi prava zagaranтовanih Ustavom i EKLJP očigledno neosnovani, pa stoga, u svetlu navedenog, ne smatra da je potrebno održavanje rasprave jer su dokumenti koji su priloženi zahtevu dovoljni da odluči o zahtevu podnosioca zahteva. Shodno tome, Sud, jednoglasno, odbija zahtev podnosioca zahteva za zakazivanje rasprave kao neosnovan.

Zaključci

89. Kao zaključak, Sud, imajući u vidu sve gore navedene razrade i konstatacije, zaključuje da: (I) navodi u vezi sa povredom prava „na pravično suđenje“ pripadaju prvoj (i) kategoriji navoda koji se kategorizuju kao navodi „četrtoog stepena“, koji se kao takvi, po ustavnom osnovu, proglašavaju kao očigledno neosnovani; (II) navod podnosioca zahteva o povredi „prava na imovinu“ kvalifikuje se u drugu kategoriju (ii) navoda koje karakteriše „jasno iii očigledno odsustvo povrede“; i (III) navodi podnosioca zahteva u vezi sa ostalim povredama ustavnih prava pripadaju trećoj (iii) kategoriji, potkategoriji a) „nepotkrepljenih i neobrazloženih“ navoda, zato se i oni po ustavnim osnovama proglašavaju očigledno neosnovanim.
90. Shodno tome, zahtev u svojoj celini, treba da se proglasi neprihvatljiv, po ustavnim osnovama, u skladu sa pravilom 39. (2) Poslovnika o radu.

IZ OVIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilima 29. (2) i 59. (1) Poslovnika o radu, na raspravi održanoj 25. maja 2023. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA ODBIJA, zahtev za održavanje rasprave;
- III. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- IV. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- V. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

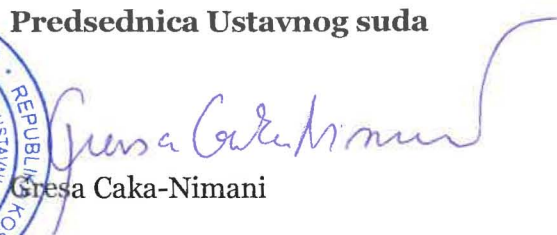
Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani